

Εξελικτική Ψυχολογία: Κοινωνικο-γνωστική ανάπτυξη

Ενότητα 2

Θεωρία του L. Vygotsky: Βασικές Αρχές και Κριτική Θεώρηση

Ελευθερία Ν. Γωνίδα
Τμήμα Ψυχολογίας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΘΕΩΡΙΑ ΤΟΥ L. VYGOTSKY (1896-1934)

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Περιεχόμενα ενότητας

1. Κοινωνική προέλευση της γνωστικής ανάπτυξης.
2. Εκπαίδευση και γνωστική ανάπτυξη.
3. Στάδια ανάπτυξης.
4. Βασικές θεωρητικές έννοιες.
5. Λόγος και σκέπτεσθαι.
6. Χρήσεις της κουλτούρας από τον Vygotsky.
7. Κριτική στη θεωρία του Vygotsky.

Σκοποί ενότητας

- ❖ Κατανόηση της έμφασης στην κοινωνική προέλευση των γνωστικών λειτουργιών κατά Vygotsky.
- ❖ Συζήτηση των σταδίων γνωστικής ανάπτυξης κατά Vygotsky και των βασικών εννοιών της θεωρίας του.
- ❖ Κριτική θεώρηση της προσέγγισης του Vygotsky.

Κοινωνική Προέλευση της Γνωστικής Ανάπτυξης

Κοινωνική προέλευση της γνωστικής ανάπτυξης (1/10)

- Ιδιαίτερα δημοφιλής τα τελευταία 25 χρόνια.

ΓΕΝΙΚΑ:

- Έμφαση στις κοινωνικές και πολιτισμικές επιδράσεις στη γνωστική ανάπτυξη του ατόμου.

ΩΣΤΟΣΟ,

Δεν πρόκειται για απλή διαπίστωση της σημασίας του κοινωνικο-πολιτισμικού πλαισίου!

Κοινωνική προέλευση της γνωστικής ανάπτυξης (2/10)

«Για να εξηγηθούν οι περίπλοκες μορφές της ανθρώπινης συνείδησης πρέπει κανείς να ξεπεράσει τον ανθρώπινο οργανισμό. Οφείλει ν' αναζητήσει την προέλευση της ενσυνείδητης δραστηριότητας ... στις εξωτερικές διεργασίες της κοινωνικής ζωής, στις κοινωνικές και ιστορικές μορφές της ανθρώπινης ύπαρξης».

(Luria, 1981, σελ.25, όπως αναφέρεται σε Wertsch & Tulviste, 1996/1999, μετ., σελ. 25)

Κοινωνική προέλευση της γνωστικής ανάπτυξης (3/10)

ΑΡΑ:

Γνωστικές λειτουργίες → κοινωνική προέλευση.

«Γενικός γενετικός κώδικας της πολιτισμικής εξέλιξης».

Κοινωνική προέλευση της γνωστικής ανάπτυξης (4/10)

«Κάθε λειτουργία κατά την πολιτισμική εξέλιξη του παιδιού εμφανίζεται δύο φορές ή σε δύο επίπεδα. Πρώτα εμφανίζεται στο κοινωνικό επίπεδο και μετά στο ψυχολογικό. Αρχικά εκδηλώνεται μεταξύ των ατόμων ως μια αλληλοψυχολογική (intersychological) κατηγορία και μετά μέσα στο παιδί ως μια ενδοψυχολογική (intrapsychological) κατηγορία. Αυτό ισχύει και για την εσκεμμένη προσοχή, τη λογική μνήμη, τη διαμόρφωση εννοιών και την ανάπτυξη της βούλησης... Είναι αδιαμφισβήτητο ότι η εσωτερίκευση μεταμορφώνει την ίδια διαδικασία και αλλάζει τη δομή και τις λειτουργίες της. Οι κοινωνικές σχέσεις ή οι σχέσεις μεταξύ των ανθρώπων, γενετικά υπόκεινται σε όλες τις ανώτερες λειτουργίες και τις σχέσεις τους».

(Vygotsky, 1981, σελ. 163, όπως αναφέρεται σε Wertsch & Tulviste, 1996/1999, μετ., σελ. 26).

Κοινωνική προέλευση της γνωστικής ανάπτυξης (5/10)

Vygotsky → 'ΝΟΥΣ'

≈

***'κάτι που εκτείνεται ΠΕΡΑ από το
δέρμα'.***

Κοινωνική προέλευση της γνωστικής ανάπτυξης (6/10)

Vygotsky:

Αντικείμενο της Ψυχολογίας

οι συνειδητές γνωστικές διεργασίες
(έμφαση στη σκέψη και το λόγο).

ΟΧΙ εσωτερικές και ατομικές εξαρχής

ΑΛΛΑ

**σχηματίζονται και δομούνται
σε αλληλεπίδραση με το κοινωνικό περιβάλλον,
πριν καταλήξουν να είναι εσωτερικευμένες.**

Κοινωνική προέλευση της γνωστικής ανάπτυξης (7/10)

ΕΤΣΙ:

Γνωστική Ανάπτυξη

αποτέλεσμα της *αλληλεπίδρασης με τους ενήλικες ή πιο ικανούς συνομηλίκους*, οι οποίοι παρέχουν ένα υποστηρικτικό πλαίσιο καθοδήγησης του παιδιού και ανάπτυξης των ικανοτήτων του.

Κοινωνική προέλευση της γνωστικής ανάπτυξης (8/10)

ΑΡΑ: *Οι αναβαθμισμένες και πιο πολύπλοκες γνωστικές λειτουργίες είναι πιο πιθανό να αναπτυχθούν μεταξύ συνεργαζόμενων ατόμων παρά σε ατομικές συνθήκες.*

Έμφαση στην Κοινωνική Αλληλεπίδραση.

≠

Περισσότερες δυτικές θεωρίες της σύγχρονης ψυχολογίας (\approx ατομοκεντρικές).

Κοινωνική προέλευση της γνωστικής ανάπτυξης (9/10)

Σήμερα (υπό την επίδραση των ιδεών του Vygotsky):

- **Κοινωνικά κοινή γνωστική λειτουργία**
(*socially shared cognition, Resnick, Levine, & Behrend, 1991*).
- **Κοινωνικά κατανεμημένη γνωστική λειτουργία**
(*socially distributed cognition, Hutchins, 1991*).

Κοινωνική προέλευση της γνωστικής ανάπτυξης (10/10)

ΔΗΛΑΔΗ:

έμμεση απόρριψη της προτεραιότητας που δίνεται στην ατομική λειτουργία και της ξεκάθαρης διάκρισης μεταξύ κοινωνικών και ατομικών διεργασιών.

Εκπαίδευση και Γνωστική Ανάπτυξη

Εκπαίδευση και γνωστική ανάπτυξη (1/4)

Για τον Vygotsky:

Νοημοσύνη

**η ικανότητα του ατόμου να μαθαίνει μέσω της
διδασκαλίας. ΠΩΣ;**

<http://www.youtube.com/watch?v=ibEP4xBdJco>

Εκπαίδευση και γνωστική ανάπτυξη (2/4)

Το παιδί περνά μια *περίοδο μαθητείας κοντά στον ενήλικο*, ο οποίος σταδιακά του παρέχει τη δυνατότητα οικοδόμησης και εσωτερίκευσης της δικής του γνώσης και των δικών του δεξιοτήτων. Κατόπιν, το ίδιο το αναπτυσσόμενο άτομο μπορεί να λειτουργήσει ως μοντέλο και φορέας μετάδοσης γνώσεων και δεξιοτήτων σε άλλους.

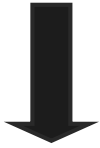
ΑΡΑ:

Ιδιαίτερη έμφαση στη διδασκαλία και το ρόλο της εκπαίδευσης!

Εκπαίδευση και γνωστική ανάπτυξη (3/4)

Σχολείο

κατεξοχήν χώρος αλληλεπίδρασης με κυρίαρχη
γνωστική λειτουργία τη ΓΛΩΣΣΑ

*Κυρίαρχο μέσο μορφοποίησης
της σκέψης και της συμπεριφοράς.*

Εκπαίδευση και γνωστική ανάπτυξη (4/4)

Vygotsky:

ΣΚΕΨΗ & ΓΛΩΣΣΑ

αλληλοσυνδεόμενες

**Γνωστική & Γλωσσική
Ανάπτυξη**

αλληλοσυνδεόμενες

Στάδια Ανάπτυξης

Στάδια ανάπτυξης (1/3)

A. “Προ-διανοητικός Λόγος”

&

“Προ-λεκτική Σκέψη”

(< 2 ετών, χειρισμοί αντικειμένων).

Στάδια ανάπτυξης (2/3)

B. Πρακτική Νοημοσύνη

(παιχνίδι, παράλληλη πορεία συντακτικών και λογικών σχημάτων της γλώσσας του παιδιού και της δραστηριότητάς του για την πρακτική επίλυση προβλημάτων / απουσία συστηματικών ή και χρήσιμων πάντα δεσμών).

Στάδια ανάπτυξης (3/3)

Γ. Χρήση Συμβόλων και Στρατηγικών για την Επίλυση Προβλημάτων

(μάθηση / ως βοηθήματα στη λύση, τα οποία εσωτερικεύονται και χρησιμοποιείται εσωτερικός διάλογος, ενώ η γλώσσα υποστηρίζει την εξωτερίκευση της σκέψης).

Βασικές Θεωρητικές Έννοιες

Βασικές θεωρητικές έννοιες (1/7)

→ 2 έννοιες της Θεωρίας του Vygotsky ιδιαίτερα δημοφιλείς στη σύγχρονη Εξελικτική Ψυχολογία της Γνωστικής Ανάπτυξης στη Δύση:

(α) *Ζώνη της Επικείμενης (Εγγύτερης-Δυνητικής) Ανάπτυξης* (Vygotsky, 1978/1987, μετ.).

(β) *Εγωκεντρικός και Εσωτερικός Λόγος* (Vygotsky, 1978/1987, μετ.).

Βασικές θεωρητικές έννοιες (2/7)

Ζώνη της Επικείμενης Ανάπτυξης

<http://www.youtube.com/watch?v=0BX2ynEqLL4>

Ορισμός: η απόσταση μεταξύ

- (α) του πραγματικού σταδίου εξέλιξης ενός παιδιού όπως καθορίζεται από την ανεξάρτητη επίλυση προβλημάτων, και**
- (β) του υψηλότερου επιπέδου δυνατής εξέλιξης, όπως καθορίζεται από την επίλυση προβλημάτων με την καθοδήγηση από ενήλικο ή σε συνεργασία με πιο ικανούς συνομηλίκους.**

Βασικές θεωρητικές έννοιες (3/7)

«Το τι μπορούν να κάνουν τα παιδιά με τη βοήθεια των άλλων ίσως είναι κατά κάποιον τρόπο πολύ πιο ενδεικτικό της νοητικής τους ανάπτυξης από ό,τι μπορούν να κάνουν μόνοι τους».

(Vygotsky, 1978/1987, μετ., σελ. 86-87)

Βασικές θεωρητικές έννοιες (4/7)

Vygotsky:

Σύνδεση της Ζώνης της Επικείμενης Ανάπτυξης με τη διδασκαλία και την αξιολόγηση της νοημοσύνης.

Διδασκαλία

Πρέπει να συνδέεται άμεσα με το επίπεδο της δυνατής εξέλιξης και λιγότερο με το επίπεδο της πραγματικής.

Βασικές θεωρητικές έννοιες (5/7)

Αξιολόγηση της Νοημοσύνης

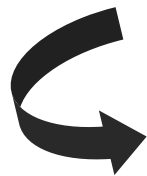

Όλα τα αναπτυσσόμενα άτομα βρίσκονται σε ένα πραγματικό αναπτυξιακό επίπεδο αλλά και σε μια Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης. Η μέτρηση του επιπέδου της δυνατής εξέλιξης είναι εξίσου σημαντική με το επίπεδο της πραγματικής εξέλιξης και πρέπει να λαμβάνεται υπόψη στις αξιολογήσεις της Νοημοσύνης.

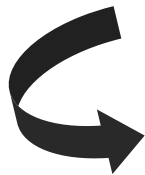
Βασικές θεωρητικές έννοιες (6/7)

Πραγματικό επίπεδο ανάπτυξης

ενδονοητικές λειτουργίες.

Δυνατό επίπεδο ανάπτυξης

αλληλονοητικές λειτουργίες.

Βασικές θεωρητικές έννοιες (7/7)

Ερώτημα:

ΠΟΥ θα πρέπει να γίνει Παρέμβαση;

Παρέμβαση στο αλληλονοητικό επίπεδο.

Αλλαγές και στο ενδονοητικό επίπεδο!

Λόγος και Σκέπτεσθαι

Λόγος και Σκέπτεσθαι (1/4)

Λόγος & Σκέπτεσθαι = Γλώσσα & Σκέψη.

ΛΟΓΟΣ: όχι η γλώσσα με την έννοια του ατομικού λόγου **ΑΛΛΑ** μια δημόσια και κοινή δραστηριότητα.

Λόγος και Σκέπτεσθαι (2/4)

Βασικά σημεία της παραπάνω θέσης (από Lloyd, 1998, σελ. 29):

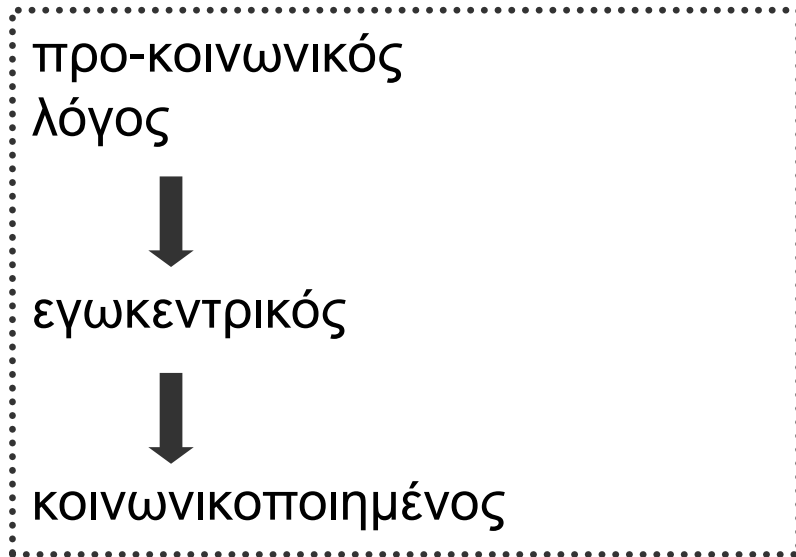
- 1. Στην ανάπτυξή τους, το σκέπτεσθαι και ο λόγος έχουν διαφορετικές ρίζες.**
- 2. Αρχικά υπάρχει ένα προ-πνευματικό στάδιο για το λόγο και ένα προγλωσσικό στάδιο για τη σκέψη.**
- 3. Μέχρι μια ορισμένη ηλικία, τα δύο αυτά ακολουθούν διαφορετικούς δρόμους ανεξάρτητα το ένα από το άλλο.**
- 4. Σε ένα συγκεκριμένο χρονικό σημείο της ανάπτυξης, αυτοί οι δρόμοι συναντώνται, οπότε η σκέψη γίνεται λεκτική και ο λόγος ορθολογικός.**
- 5. Το σκέπτεσθαι και ο λόγος ποτέ δεν επικαλύπτονται απόλυτα. Υπάρχει δηλαδή μη λεκτική σκέψη (π.χ., νοητικές εικόνες), όπως υπάρχει και μη εννοιολογικός λόγος (π.χ., αποστήθιση).**

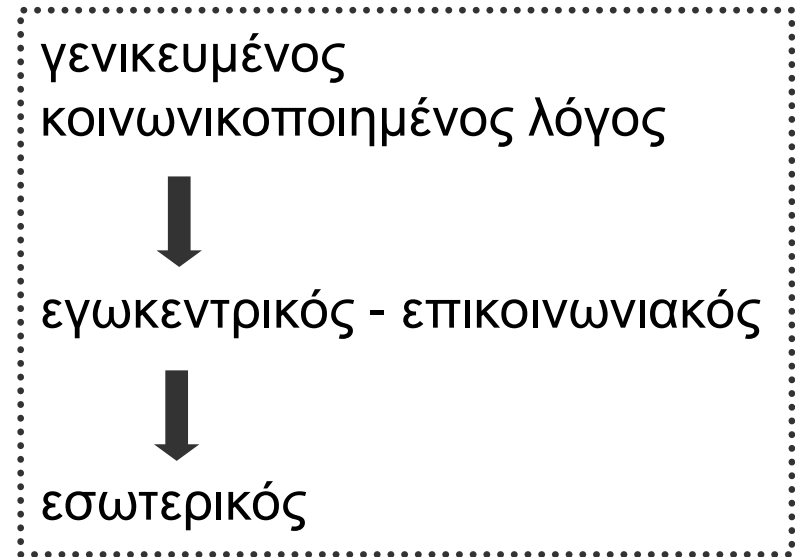
Λόγος και Σκέπτεσθαι (3/4)

Εγωκεντρικός Λόγος και Εσωτερικός Λόγος

Piaget

Vygotsky

Λόγος και Σκέπτεσθαι (4/4)

**Εσωτερικός λόγος
για τον Vygotsky**

Εξυπηρετεί μια αυτο-ρυθμιστική λειτουργία:

σχεδιασμό και καθορισμό δράσης.

Πρόκειται για την ατομική νοητική λειτουργία η οποία προέρχεται κατά βάση από τη γνώση και την εσωτερίκευση των κοινωνικών διεργασιών (σκέψη, νοητικές διεργασίες).

Χρήσεις της Κουλτούρας από τον Vygotsky

Χρήσεις της κουλτούρας από τον Vygotsky (1/7)

Ερώτημα: Ποιος είναι ο ρόλος της κουλτούρας στη γνωστική ανάπτυξη;

« ...η κουλτούρα δημιουργεί ειδικές μορφές συμπεριφοράς, αλλάζει τη λειτουργία του μυαλού, συγκροτεί καινούριες ιστορίες στο εξελισσόμενο σύστημα της ανθρώπινης συμπεριφοράς... Στην πορεία της ιστορικής εξέλιξης, οι κοινωνικοί άνθρωποι αλλάζουν τρόπους και μέσα συμπεριφοράς, αναμορφώνουν τις φυσικές τους βάσεις συλλογισμών και λειτουργίες, επεξεργάζονται και δημιουργούν καινούριες μορφές συμπεριφοράς, ειδικές σε κάθε κουλτούρα.»

(Vygotsky, 1983, σελ. 29-30, όπως αναφέρεται σε Wertsch & Tulviste, 1996/1999, μετ., σελ. 34)

Χρήσεις της κουλτούρας από τον Vygotsky (2/7)

Κουλτούρα \approx Σύστημα συμβόλων που μορφοποιείται στα πλαίσια των κοινωνικών διεργασιών οι οποίες συντελούν στην εμφάνιση των νοητικών διεργασιών (κυρίως γλώσσα αλλά και μη λεκτικά σύμβολα).

Χρήσεις της κουλτούρας από τον Vygotsky (3/7)

- Η ανθρώπινη νοητική δράση επιτυγχάνεται με τη διαμεσολάβηση των εργαλείων (*‘πολιτισμικά εργαλεία’*), τα οποία όχι απλά την επηρεάζουν αλλά τη μεταβάλλουν και καθορίζουν την εξέλιξή της (\rightarrow *‘διαμεσολαβητικά εργαλεία’*).

Χρήσεις της κουλτούρας από τον Vygotsky (4/7)

Τι μπορεί να είναι τα εργαλεία αυτά;

«Τα παρακάτω μπορούν να χρησιμεύσουν ως παραδείγματα ψυχολογικών εργαλείων και των περίπλοκων συστημάτων τους: γλώσσα· ποικίλα συστήματα μέτρησης· μνημονικές τεχνικές· αλγεβρικά συστήματα συμβόλων· έργα τέχνης· γραφή· σχήματα, διαγράμματα, χάρτες και μηχανικά σχέδια· κάθε είδους συμβατικά σημεία κτλ.»

(Vygotsky, 1981β, σελ. 137, όπως αναφέρεται σε Wertsch & Tulviste, 1996/1999, μετ., σελ. 33)

Χρήσεις της κουλτούρας από τον Vygotsky (5/7)

ΩΣΤΟΣΟ,

Η κουλτούρα δεν περιορίζεται μόνο στο επίπεδο των αλληλονοητικών διεργασιών.

Είναι παρούσα ακόμη και στις ατομικές νοητικές δραστηριότητες, καθώς είναι κοινωνικο-πολιτισμικές στη βάση τους με τη χρήση των πολιτισμικών εργαλείων.

Χρήσεις της κουλτούρας από τον Vygotsky (5/7)

Vygotsky: εξελικτική προσέγγιση της κουλτούρας.

***Κάποιες κουλτούρες 'κατώτερες' από άλλες,
ΟΜΩΣ οι άνθρωποι είναι σε θέση να εξελιχθούν
σε άλλες κουλτούρες.***

Χρήσεις της κουλτούρας από τον Vygotsky (7/7)

Ερμηνεία ερευνητικών αποτελεσμάτων σε σχέση με την
κοινωνικο-πολιτισμική προέλευση των υποκειμένων.

Οι μορφές της νοητικής δραστηριότητας αποδίδονται όχι σε
άτομα ή ομάδες ατόμων **ΑΛΛΑ** σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα!

*(Εξυπακούεται ότι εφόσον ένα άτομο ανήκει σε ένα συγκεκριμένο
περιβάλλον θα έχει υποχρεωτικά γνωρίσει ένα σύνολο
διαμεσολαβητικών μέσων και ένα σύνολο γνωστικών διαδικασιών).*

Κριτική στη Θεωρία του Vygotsky

Κριτική στη θεωρία του Vygotsky (1/5)

ΓΕΝΙΚΑ:

Θετική η επίδραση της θεωρίας του Vygotsky στη σύγχρονη Ψυχολογία της Γνωστικής Ανάπτυξης αλλά και στην Εκπαιδευτική Ψυχολογία (ΓΙΑΤΙ;).

Κριτική στη θεωρία του Vygotsky (2/5)

ΩΣΤΟΣΟ:

- 1. Υπερβολική η έμφαση στη σημασία των κοινωνικο-πολιτισμικών παραγόντων στην ανθρώπινη ανάπτυξη και υποτίμηση των γενετικών ή φυσικών παραγόντων.**

Υποβάθμιση του ρόλου του ίδιου του ατόμου ('ενεργητικότητα'). Η εξέλιξη είναι αποκλειστική λειτουργία του κοινωνικού πλαισίου.

Κριτική στη θεωρία του Vygotsky (3/5)

«Το περιβάλλον εμφανίζεται στην εξέλιξη του παιδιού, ειδικά στην εξέλιξη της προσωπικότητας και των ειδικών ανθρώπινων ιδιοτήτων, ως πηγή της εξέλιξης. Γι' αυτό και το περιβάλλον παίζει, στο σημείο αυτό, το ρόλο όχι της κατάστασης της εξέλιξης αλλά της πηγής της».

(Vygotsky, 1934, σελ. 113, όπως αναφέρεται σε Wertsch & Tulviste, 1996/1999, μετ., σελ. 39)

Κριτική στη θεωρία του Vygotsky (4/5)

ΩΣΤΟΣΟ,

Προσεκτική ανάγνωση των κειμένων του Vygotsky:

**Έμφαση στη διαμεσολαβητική δράση των
κοινωνικο-πολιτισμικών εργαλείων.**

Κριτική στη θεωρία του Vygotsky (5/5)

2. Υπερβολική η θεώρηση της εξελικτικής προσέγγισης της κουλτούρας και η χρήση της ως ερμηνευτικού μηχανισμού της ανθρώπινης ανάπτυξης, καθώς οδηγεί σε ιεραρχήσεις πολιτισμικών εργαλείων και κοινωνικών περιβαλλόντων.

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, **Ελευθερία Γωνίδα**.
«Εξελικτική Ψυχολογία: Κοινωνικο-γνωστική ανάπτυξη. Ενότητα 2: Θεωρία του L. Vygotsky: Βασικές Αρχές και Κριτική Θεώρηση». Έκδοση: **1.0**.
Θεσσαλονίκη **2015**. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS278/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Μη Εμπορική Χρήση - Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Τέλος ενότητας 2

Επεξεργασία: Εύχαρις Κιζιρίδου
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό Εξάμηνο 2014-2015

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

